

Індекс 98146

ЮНІАТ №4(45), 2020

Міністерство освіти і науки України,
Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (НЕНЦ)

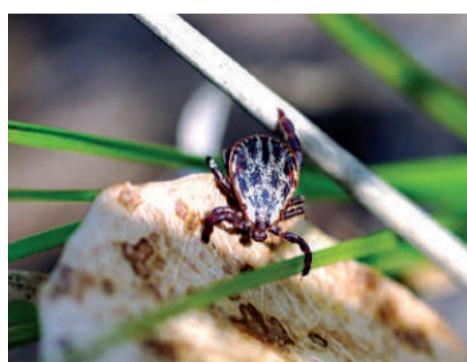
СЕЗОН КЛІЩІВ: ЯК ЗАХИСТИТИ ДОМАШНІХ ТВАРИН ВІД ПАРАЗИТІВ

25 квітня ми святкуємо Міжнародний день ветеринарного лікаря (World Veterinary Day). Це свято відзначається щорічно в останню суботу квітня в багатьох країнах світу і було засноване Всесвітньою ветеринарною асоціацією (World Veterinary Association, WVA) в 2000 році. Ветеринарна медицина, або просто ветеринарія, — це галузь науки, яка займається профілактикою, діагностикою та лікуванням хвороб тварин, а також їх травмами і розладами.

Історичною батьківщиною ветеринарії вважається Франція. У 18 столітті в Ліоні відкрилася перша школа для лікарів, які лікують тварин. Її заснував Людовик XV, щоб зупинити епідемію, котра знищувала велику кількість домашньої худоби. Однак ветеринарні навички, звичайно, зародилися набагато раніше — напевно, вже тоді, коли люди завели перших домашніх тварин. Худоба в усі часи була дорога, і про неї намагалися піклуватися, берегли від усіляких напастей, лікували від хвороб.

Професія ветеринара завжди була шанована. Сьогодні ветеринарні лікарі працюють у ветеринарних клініках, на ветеринарних станціях, в зоопарках, на підприємствах сільського господарства — словом, скрізь, де може виникнути необхідність у медичній допомозі для тварин. Шлях до професії починається після отримання профільної освіти у вищому навчальному закладі.

КЛІЩІ

Таке приємне свято надихнуло по говорити про актуальну проблему наших домашніх улюблениців — кліщі.

Кліщи широко поширені в природі. Вони можуть чіплятись до тварин у будь-яку пору року. Але особлива активність укусів припадає на весну та літо.

«Підчепити» паразита можна в лісах, лісопарках, на садово-городніх ділянках. Але, щоб зустріти кліщів, не обов'язково їхати в ліс, паразити водяться в міських парках і просто на газонах. Ризики мінімальні, тільки якщо кіт або собака зовсім не виходить з дому і не спілкуються з іншими тваринами.

Є кліщи, які не несуть ніякої шкоди, але є й ті, наслідки після яких можуть бути фатальними. Кліщи є переносниками різних інфекцій, якими можуть заразитися як тварини, так і люди.

Щовесни ветеринари нагадують про необхідність захищати своїх домашніх улюблениців від кліщів. Але, на жаль, більшість власників згадують про таку необхідність лише тоді, коли кліщ уже вкусив тварину. Ветеринар Павло Вовчук наголошує, що профілактика — це найкращий спосіб, тому найперше,

ЦІКАВІ ФАКТИ ВІД ВЕТЕРИНАРІВ

➤ Існують проекти отримання штучного м'яса. Вони виключають утримання тварин та їх подальше вживство. Синтетичний продукт отримують зі стовбурових клітин. Перший гамбургер з рукотворними волокнами коштував 320 тис. доларів.

➤ Такі хвороби тварин, як сказ, бруцельоз, трихінельоз, сибірська виразка, токсоплазмоз передаються людині. Вони змінюють її поведінку, вражають нервову систему, викликають психічні захворювання. Захворювання передається після контакту із зараженою твариною або в результаті вживання продуктів, які не пройшли достатню термічну обробку.

➤ Одним з напрямків ветеринарії є зоопсихологія. Люди цієї професії займаються вивченням емоційного стану і поведінки тварин. Також вони виявляють причини і коригують проблемну поведінку вихованців. У притулках і зоопарках зоопсихологи допомагають тваринам адаптуватися на новому місці.

➤ Дослідження показало, що близько 95% власників домашніх тварин регулярно розмовляють зі своїми вихованцями.

що потрібно робити — спрямувати усили на те, аби не доводилося витягувати кліщів.

Обов'язково оглядайте собаку чи кішку після прогулянок, тому що 100% захисту від кліщів немає. Проте зменшити ризик можна, обробивши улюбленця акарицидними препаратами. Обробку необхідно проводити щомісяця з березня по листопад.

Засоби від кліщів діляться на кілька категорій. Перші — засоби, які не володіють репелентною дією, тобто не відлякують паразитів, а знищують їх після прикріплення і початку харчування на тварині. Другі — з репелентним ефектом, тобто вони відлякують кліщів. Їх використання може запобігти укусу, а значить, і зараженню інфекціями, але не зменшує кількість кліщів в навколошньому середовищі (*в тому числі і вдома*). Нерідко в склад цих засобів входять рослинні екстракти та ефірні масла. Третя категорія — універсальні препарати: вони і відлякують паразитів, і вбивають їх. До складу

таких засобів входять синтезовані речовини, які впливають на нервову систему кліщів. У магазинах пропонують різні варіанти захисту: спреї, шампуни, таблетки, краплі, які наносять на холку тварин, і спеціальні нашийники. Основна дія всіх цих препаратів починається через 5–7 днів, тому обробляти тварину необхідно заздалегідь. А для більшого захисту можна комбінувати препарати: краплі+нашийник або краплі+спрей. Саме таке поєднання буде надійним, оскільки при попаданні під дощ або після миття дія крапель слабшає.

НАШИЙНИК ВІД КЛІЩІВ

Нашийники проти кліщів є додатковим профілактичним засобом. Вони в основному корисні тільки для захисту шиї і голови. Нашийник від кліщів більше підіде для короткошерстих тварин і надіти його потрібно так, щоб між нашийником і шиєю собаки була відстань приблизно 2 см. Якщо нашийник буде бовтатися, він не буде діяти. Також спеціальні нашийники у поєданні зі спреєм будуть актуальні для тварин, які протягом усього кліщового періоду знаходяться в лісовій зоні. Оскільки нашийник призначений для тривалого носіння, важливо, щоб він був максимально безпечний для тварин і безперервно діяв проти кліщів. Тому дуже серйозно поставтеся до вибору цього засобу захисту.

КРАПЛІ ТА СПРЕЇ ВІД КЛІЩІВ

Для довгошерстих собак краще застосовувати краплі, які підбираються за вагою собаки. Важливо правильно нанести краплі: наносимо вміст тюбика прямо на шкіру, добре розсипуючи шерсть. Краплі вбираються в шкіру і поширяються у підшкірному жировому прошарку. Не потрібно видавлювати краплі на шерсть, оскільки це не принесе результату. Зазвичай рекомендують капати краплі в районі холки.

Спрей вбиває кліщів швидко і ефективно, що забезпечує достатній захист. Аерозолі можуть використовуватися разом із шампунями. Будьте дуже обережні при використанні цього продукту біля очей.

Усі засоби захисту від кліща застосуйте на 2–3 день після миття тварини, оскільки повинен відновитися на шкірі жировий шар. Усі протикліщові препарати, крім таблеток, не всмоктуються в кров, а розчиняються в жировій плівці.

ЩЕ ДЕКІЛЬКА ПОРАД:

➤ Якщо ви знайшли кліща на своєму улюбленцеві, не намагайтесь впоратися з паразитом самостійно. Ви можете не повністю відірвати кліща і завдати шкоди тварині.

➤ Дуже важливо вчасно звернутися до клініки. І обов'язково здати аналіз крові. Недостатньо просто зняти паразита. Аналіз покаже ймовірність інфікування. Розмір паразита вказує на тривалість його перебування на тварині.

➤ Трапляються випадки, коли опинившись в оселі, кліщ може перебратися з тварини на господаря і вкусити. А це вже ризик зараження кліщовим енцефалітом і хворобою Лайма.

➤ Щоб не принести кліща додому на собі, намагайтесь на прогулянки вдягати світлий одяг. На перший погляд це непрактично, але на світлом тлі паразити будуть помітнішими.

➤ Не розпилюйте на себе захисних спреїв у присутності улюбленця. Це може викликати у тварини алергію, а подекуди й набряк легень. Користуйтесь препаратами обережно і зберігайте їх у недоступних місцях.

У загальному, усі засоби, описані вище, підходять і для котів. Але є одна важлива деталь: не всі препарати, які призначені собакам, можна давати й котам. Деякі з них можуть викликати отруєння. Наприклад, для котів не можна застосовувати засоби захисту з перметрином. Якщо у вас собака і кіт, то після обробки собаки деякими спреями або краплями рекомендується добу тримати тварин у різних приміщеннях. У будь-якому випадку, перед застосуванням уважно читайте етикетки, щоб переконатися, що спрей можна і котам.

ШАМПУНЬ ВІД КЛІЩІВ

Шампуні від кліщів для котів або собак містять інгредієнти з лікарською речовиною, яка, як правило, вбиває кліщів при контакті. Це може бути недорогий метод захисту ваших тварин під час піку сезону активності кліщів. Процес купання тварини необхідно буде повторювати кожні два-три тижні.

Катерина ЛАПШИНА

КАРАНТИН І ТУРБОТОВІРУС

Фото: <https://bzh.life/ua/>

Події минулого свідчать, що коли довкола відбувається щось страшне — люди об'єднуються більше ніж будь-коли. Джаміл Закі, професор психології у Стенфордському університеті, пояснює це простою істиною про те, що люди — тварини соціальні. Наша суперсила полягає у співпраці. Цю ідею підтримує і думка професора Юваля Ноя Харарі про те, що саме завдяки здатності до колаборації людство змогло розвинутися так успішно.

Тому не дивно, що коли стається щось погане, взаємодопомога — перше, до чого вдається людина. Під час війни або якихось природних катаklізмів люди як ніколи скільки жертували власним комфортом, здавали кров, ділитися їжею, віддавали гроші, аби врятувати інших. Ми згуртовуємося заради взаєморітунку, встановлюємо контакт. Але на відміну від війни, революції чи потопу, в часи пандемії контакт — це перше, чого людям доводиться уникати.

НАВІЩО КАРАНТИН?

Потрібно розуміти, що головне завдання карантину — не допустити, аби вірус швидко поширився країною. Усі авторитетні науковці, ВООЗ, уряди безлічі країн та наш міністр охорони здоров'я як один заявляють, що зараз самоізоляція — найефективніший спосіб протистояти хворобі.

Ось як це працює. Чим більше контактів між людьми, тим швидше поширюється вірус. Навіть якщо людина вже інфікована, то симптоми можуть не проявлятися протягом кількох днів. У цей самий час ця людина так само ходитиме на роботу, користуватиметься громадським транспортом, питиме каву в улюблений кав'янрі. І при цьому, навіть не підозрюючи, ця людина може заражати інших.

Хтось із цих інших перенесе хворобу нормально, але деяких доведеться госпіталізувати через важкі симптоми. Хворих ставатиме більше, але лікарів та місць у лікарнях залишатиметься та сама фіксована кількість, тобто на всіх нових хворих, що раптово та масово поступатимуть на лікування, може просто не вистачити. Таке непропорційне зростання хворих може викликати колапс системи охорони здоров'я на рівні цілої країни та безлічі «необов'язкових смертей», які за звичайного навантаження на лікарні можна було б уникнути. Це вже не кажучи про те, що до лікарень люди потрапляють не лише через коронавірус, а й через інші типові хвороби або нещасні випадки.

Оскільки вірус, як ми вже казали, передається через контакти з людьми, аби зменшити темпи розповсюдження, потрібно ізолювати людей один від одного. І здорових, і хворих — всіх. Кожен з нас має ізолювати себе так, ніби він вже хворіє. Карантин якраз і покликаний це зробити. Із карантином має зменшитися кількість натовпів, а якщо люди не вступають у близький контакт між собою — вірус пошируватиметься повільніше. Все це стримає темпи зараження, а відповідно, і навантаження на лікарні до межі, яку ще можна буде контролювати.

Карантин не прив'язує вас до ліжка, але задля своєї безпеки та безпеки своїх близьких потрібно уникати великих скучень людей. Сидіть вдома, а якщо вже треба вийти, то ходіть пішки або пересувайтесь на велосипеді замість проїзду в громадському транспорті, телефонуйте лікарю, замість того, щоб одразу йти до лікарні — альтернатив багато. А також стежте за новою інформацією щодо поширення вірусу.

ЧОМУ ЛЮДИ ТАК ПАНІКУЮТЬ?

Насамперед, хочеться сказати, що до паніки не варто ставитися погано. Саме здатність панікувати та здіймати гвалт не раз рятувала людство протягом усієї історії його існування. І це — не лише наше твердження, такої самої думки й дослідники поведінкових наук, зокрема Дональд Лоу, професор практики

публічної політики в Гонконгському університеті науки й техніки. Не панікувати перед таким явищем, як коронавірус, люди просто не можуть. Однак навчитися панікувати організовано — цілком реально. Перший крок до того, щоб направити свою паніку в правильне річище, полягає в усвідомленні п'яти причин, через які ми панікуємо.

Перша причина: людям властиво недооцінювати серйозність хвороби, коли вона тільки з'являється на горизонті, та переоцінювати, коли довкола починають хворіти. Відповідно, на початку люди майже взагалі не бояться захворіти, адже проблема не виразна та не впадає в око, а що далі та що більше подробиць з'являється, що більше про проблему говорять, то більше люди помічають її та, відповідно, яскравіше на неї реагують. Панікою.

Друга причина витікає з першої — що новіша та особливіша тема — а це точно про коронавірус з його напівміфічним походженням та невідіковністю — то більше про неї говорять. А що більше про щось говорять, то більш особливим та незвичайним воно виглядає, то більше уваги на це щось звертають. І так по замкненому колу.

Третя причина витікає з другої: що більше людей вважає тему вартою уваги, то більше це ставлення розповсюджується на всіх інших. Це працює, як мода чи нова норма. Адже люди — соціальні тварини, ми повторюємо одне за одним. У голові навіть найбільшого критичного мислителя на світі може проманути думка на кшталт: «Якщо усі довкола панікують, це означає, що недарма, напевне, вони щось знають. Краще я теж підстрахуюся». Такий алгоритм дій не раз рятував людство, тому не дивно, що він працює і зараз.

Четверта причина: передбачаючи майбутнє, люди роблять це, виходячи з досвіду, який в них вже є, прив'язуючи майбутнє до минулого (*В мозку наявіть активізуються ті самі області*). В Азії, наприклад, спогади про SARS ще й досі травматичні, тому уявлення про те, наскільки поганим може бути новий спалах, будують на їхній базі.

П'ята причина: за своєю природою люди погано оцінюють статистичні вірогідності, особливо, коли мова йде про страх втрати — ми запрограмовані уникати втрат. Відповідно, коли на кону хоч яксьо ймовірність захворіти новою невідомою хворобою, ми ставимося до неї з набагато більшою увагою, ніж це могло б бути виправдано статистично. Більше того, людям еволюційно властиво боятися хвороб, адже ми споконвіku від них помирали. І цей страх сильніший, ніж страх перед загибеллю в автокатастрофі, хоча вірогідність набагато більша.

Підсумовуючи, скажемо лише, що паніка як така — цілком природна реакція на загрозу. Але тепер, коли ви знаєте, через які причини панікуєте, пропонуємо вам просто направити цю енергію на дії, що описані в наступній главі.

ЩО РОБИТИ, АБІ НЕ ЗАХВОРІТИ?

Безліч авторитетних джерел, в тому числі МОЗ, ВООЗ, Європейський центр з профілактики та контролю захворювань та Уляна Супрун закликають дотримуватися цього ультимативного списку правил:

1. Не подорожуйте. Перенесіть заплановані подорожі до країн з високим рівнем поширення вірусу подалі, коли пандемія вщухне.

2. Мийте руки правильно і довго. Часто та ретельно мийте руки мілом та водою. Робити це потрібно щонайменше 20–30 секунд. Для цього ідеально підходить приспів «Червоної рути» Софії Ротару — тільки співайте голосно та з душою!

ТРАДИЦІЇ ТА ОБРЯДИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПИСАНКОЮ

В святковій хаті, на столі
До мене сонечка сміються,
Сяйливи, дзвінко-золоти,
так гарно — писанки звуться.
На них мальована Весна,
Пташки, барвінок, диво-коні...
Матуся з церкви принесла
Дарунок нам на Великодень.

Писанка — символ життя, весни й сонця, який народився в прадавніх віруваннях українського народу. Після того як Спаситель вознісся на небо, Марія-Магдалина прийшла до Риму, щоби проповідувати там Євангеліє. Вона подарувала імператору Тиберію чорвону крашанку зі словами: «Христос воскрес!». За її прикладом інші християни почали в день святої Пасхи обдаровувати одне одного крашанками й писанками. Їх готували до весняних свят, а після приходу християнства писанка стала символом Великодня — Воскресіння Ісуса Христа. Освячені на Великдень писанки й крашанки отримують додаткову силу та стають оберегами протягом цілого року.

Призначення писанки — вітати зі святом, бажаючи всього найкращого в житті: родючості, здоров'я, щастя, сили, краси... Писанкам надавали магічної сили і зберігали їх з надією, що вони принесуть щастя й добро, захищати людину від таких природних явищ, як грім, гроза, полум'я, повінь, а також від людських хвороб та захворювань свійських тварин. Свячену писанку закупували в городі, вішали на гілки фруктових дерев, просячи у Всешильного високого врожаю. Починаючи будувати дім після Великодня, у куті замуровували писанки. Їх також кидали через дах навхрест і закупували в тих місцях, де вони падали, щоб захистити будинок від блискавки. У разі пожежі писанку кидали проти вітру, щоб змінити його напрямок. Цікаво, що писанки застосовували не тільки на Великдень. Коли народжувалася дитина, її мама «платила» писанками викуп за дитину хрещеній мамі.

СИМВОЛІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПИСАНКИ

Мудрі люди кажуть: «У світі доти існуватиме любов, доки люди писатимуть писанки». Кожна писанка — це ніби маленький світ. Тут і небо із зорями, і вода з рибами, і дерево життя з оленями та птахами, і засіяне поле, і церкви — усе це вимальоване в певному порядку, щоб підтримати лад і рівновагу в нашому світі. Дослідники вважають, що українська писанка має понад 100 символічних малюнків. Найпоширеніші образотворчі елементи дозволяють класифікувати різноманітні орнаментальні мотиви писанок на групи:

1. Символи Сонця. Сонце — найдавніший писанковий символ. Писанка із символами сонця охороняла людину від хвороб, нещасти, злого ока. Сонце — джерело світла, тепла й життя. У стародавній релігії поклонялися сонцю, як Богу. Найбільш подібним до зображення сонця є коло: коло з променями простими, хвилястими чи закрученими або оточене крапками, а також у вигляді шести- та восьми- променевих розеток, зір.

2. Символи води (безконечники). Безконечник, меандри, хвилі часто зустрічаються на писанках. Цей знак бере початок із трипільської культури. Безконечник означає повторення, або одвічність, воду, жіночу енергію. Якщо безконечник намальований вертикально, це вуж — добрий знак, його вважали охоронцем домашнього вогнища. Спіраль означає розвиток життя на Землі.

Нанесення безконечника вважали високою майстерністю писанкарки.

3. Символи рослин. Рослинна природа дала велику розмаїтість символів. На писанках стилізовано зображували листки, квіти, овочі, фрукти, насіння, цілі рослини.

➤ квітуча рослина у вазоні, що символізує дерево життя.

➤ дубовий лист означає силу, владу, авторитет.

➤ вишня, калина — символи дівочої краси, любові й щастя.

➤ сосна — улюблений малюнок гуцулів, символізує довголіття, вічну юність.

➤ квіти — символи дітей, що мають народитися.

4. Символи тварин. Тваринні символи мають подвійне значення: щоби власник писанки мав такі гарні якості звіра, як здоров'я, сила, витримка, і щоб його домашні тварини були здорові та плідні. Тваринні форми зображують схематично й абстрактно. Іноді малюють лише частину тіла, що символізує тварину: заячі вушка, курячі лапки, баранячі роги. Загалом малювали оленів, коней, риб, птахів. Найдавніші символи тварин — птахи. Як вісники весни, вони символізують відновлення життя і природи.

5. Сітка-оберіг. Сітка, решето, за давніми повір'ями, мають оберігати від злих духів, відокремлюють добро від зла. Сіткою дуже часто заповнені окремі елементи на писанках — кола, квадрати, трикутники.

6. Символи-обереги. Символ богині Берегині був більш поширений на Західному Поділлі та Поліссі. Вона є захисницею всього живого. Символ спрошувається й почав нагадувати літеру «Ж», через що його часто називають жучком.

ЗНАЧЕННЯ КОЛЬОРІВ НА ПИСАНКАХ

Фарби виготовляли з природних барвників. Колір на писанці застосовують не лише заради краси, він має своє символічне значення, походження якого не випадкове.

➤ **Жовтий, золотистий, оранжевий** кольори писанки впливають на людину подібно до сонячного проміння, дають радісний, світлий настрій. У писанці означають тепло, надію, небесні світила, урожай.

➤ **Червоний** колір на писанках є, мабуть, найбагатозначнішим. Червоне символізує добро, радість життя, для молодих — надію на щасливий шлюб. Саме червоне яйце є головним символом Воскресіння, жертовності й небесного вогню.

➤ **Зелений** колір означає весняне пробудження природи, надію на гарний урожай.

➤ **Блакитний** — символ води, неба, повітря, а також здоров'я.

➤ **Бурій, коричневий** — земля та її прихована життєдайна сила.

➤ **Чорний колір** — колір ночі, потойбіччя, усього невідомого й таємного.

➤ **Білий** — чистота. Цей колір є символом вирію, де перебувають душі. Якщо на писанках білим зображені символи або лінії, це означає безгрішне життя.

➤ **Багатоколірна писанка** є символом родинного щастя, муру, добробуту.

➤ **Темні писанки** писали на проводи як вираження поваги до тих, хто пішов із життя.

Писанки Гуцульщини. Гуцульські писанки легко відізнали — вони нагадують орнаменти золотої карпатської осені. Особливості гірського регіону, його географічна віддаленість від центральних магістралей зумовили ізольованість у всіх сферах життя, що відбилося на своєрідності образотворчого фольклору писанок. Дуже поширенім є зображення оленів, коней, казкових птахів, рибок, голубів, міфічних і фантастичних істот. Кольорова гама писанок буде переважно на жовтих і зелених кольорах різної тональності насищеності на темно-коричневому, темно-червоному, а найчастіше на чорному тлі. Останніми роками традиційна їхня кольорова палітра наповнилася блакитними, ліловими, червоними, рожевими та фіолетовими фарбами.

Писанки Покуття. Неповторною самобутністю відрізняються покутські писанки, де в орнаменті поширені квітково-рослинні мотиви. Як і в інших центрах Карпатського регіону, малюнки на яйці тут виконуються традиційно восковою технікою. Великі за масштабністю зображення малюють на зеленому, коричневому, жовтогарячому, синьому, червоному та жовтому тлі, та, як правило, домінуючим є колір тла писанки. Малюнки тут подібні до місцевих народних вишивок.

Писанки Полісся. Полісся має писанки на червоно-чорному тлі. Прихід нового року, початок весни люди зустрічали весняною красою на писанках. Писанки з червоними та жовтими квітами на білому тлі є найвищуканішими писанками Чернігівщини. «Півонії», «тюльпани», «соняшник» — писанкові квіткові мотиви перегукуються з мотивами вишиванок і домотканіх рушників. Дуже розвинене писанкарство на Волині й у північній частині Київщини, особливо в столиці України — м. Києві.

Писанки Лемківщини. Усі символи лемківських писанок відрізняються від інших, власне, технологією письма. За допомогою шпильки (дерев'яний стрижень завдовжки близько 15 см зі встроєненою в ней голкою) виконують кілька елементів: крапку, кому, пряму, хвилясту. Особливістю колірної гами є те, що на них практично не побачиш чорного кольору. У колірній гами переважають відтінки жовтого і червоного, а також салатовий, зелений, блакитний, волошковий, синій.

Писанки Причорномор'я. Причорноморським писанкам надають синьо-зеленого, червоно-чорного, жовто-зеленого та ясно-червоного забарвлення. Своєю відмінністю особливо виділяються писанки Херсонщини та Одеси. Сонячні барви — рожево-червоне тло з вишиваним лаконічним білим малюнком передалися писанкам із назвами «вуж», «ламаний хрест», «трилист», «крапка», «коловорат».

ТОП-8 НАЙВІДОМІШІХ ВЕЛИКОДНІХ ЯЄЦЬ

Українці завжди з повагою ставилися до великої яєць. Люблять і шанують цей пасхальний символ і по цілому світу. У деяких країнах та містах України писанкам навіть встановили пам'ятники.

1. **Пам'ятник писанці** у містечку Вижниця Чернівецької області. Разом з постаментом має три метри висоти. Для його виготовлення використовували бетон, морозостійку плитку та природні матеріали. Розписували писанку у гуцульському стилі студенти Вижницького коледжу прикладного мистецтва.

2. Величезна різnobарвна писанка стоїть і в центрі села Братківці на Львівщині. Через фінансові труднощі зводили пам'ятник вісім років. Висота пам'ятника — 6,5 метрів, в діаметрі яєць сягає 4 метрів. Усередині писанки розмістили Богородицю. Ідея побудови символу належить місцевому сільському голові.

3. Оригінальний пам'ятник писанці розмістили і на острові Хортиця в Запоріжжі. Його встановили на місці святилища, яке датують 3-2 тисячоліттям до н.е. Оригінальний пам'ятник виконали з матеріалу, доставленого з Янцівського гранітного кар'єру. Орнамент цього яєця непостійний. Час від часу художники змінюють розпис, що є більше приваблює до великої яєць символу туристів.

4. Цікавий пам'ятник писанці розмістили і на острові Хортиця в Запоріжжі. Його встановили на місці святилища, яке датують 3-2 тисячоліттям до н.е. Оригінальний пам'ятник виконали з матеріалу, доставленого з Янцівського гранітного кар'єру. Орнамент цього яєця непостійний. Час від часу художники змінюють розпис, що є більше приваблює до великої яєць символу туристів.

Розробка нескладного малюнка для писанки з Використанням знаків-символів. Виконання ескізу малюванки на картоні. Матеріали та інструменти: рисунки, фотографії, зразки писанок, шаблон писанки, кольорові олівці, фломастери, лінійка, шаблони знаків-символів.

Символ	Схематичне зображення	Кольорове рішення	Тлумачення символів
Безконечник			Культ води. Ця хвиляста лінія без початку і кінця — символ нескінченого життя. Безконечник є обов'язковим знаком на писанці — вірили, що відсутність цього знаку на писанці — знак нещастя.
Грабельки			Знаки у вигляді трикутників із гребінчиками або у вигляді «грабельок» позначені хмари і дощ, який часто пов'язувався із божественим сім'ям, — життєвим символом родочасті.
Дерево життя			Дерево життя — як космічне дерево — було символом стрижні, що з'єднує землю і небо, символом безсмертного відродження природи і відновлення життя, емблемою невічної життєвої сили.
Дуб			Він символізує силу богів природи. Дерево життєвої сили, гордості, міцності, довголіття та здоров'я. Його вишивали як дерево життя і світової осі. Листя дуба уособлювали чоловічу силу, вірність та довголіття.
Зірка			Зірка, або рука — символ сонця як найскраснішої зірки. Писанку з таким малюнком дарують на щастя. Вона символізує життя, ріст і благополуччя.
Квадрат			Символ родючості, матеріального благополуччя і продовження роду, загальний символ життєвого начала у природі. Сітка, решето, згідно давніх вірувань, мали силу оберега від злих духів, відокремлювали добро від зла.
Півень			Півень, передвісник дня — це проповідник божого сонця, світла; сторож, який охороняє добро від вілни зла. За народними повір'ями, нечиста сила бойтися голосу півня. Півень ототожнюється з домовиком — охоронцем дому.
Сонце	<img alt="Schematic drawing of a		

ВИМОГИ ДО УМОВ УТРИМАННЯ КІШКИ

Що ж треба робити, якщо у вашому домі ось-ось має з'явитися кошеня. Та перш ніж ви принесете нового маленького мешканця, подбайте, щоб у нього було усе необхідне.

З'ясуємо, що ж треба придбати, перш ніж поселити у домі кошеня.

Перш ніж принести у дім кошеня, придбайте для нього найнеобхідніше: миски для їжі та води, лоток, корм для кошенят.

➤ котячий туалет (*наповнювач також повинен бути, якщо кошеня до нього привчене*);

➤ стовпчик, щоб котик міг гостріти кіттики;

➤ відкритий лежанок;

➤ схованка, щоб кошеня могло сховатися (*цілком підіде картонна коробка від дрібної побутової техніки чи взуття*);

➤ корм (*якщо кошеня породисте, спітайте у заводчика, до якого корму кошеня звикло, якщо кошеня безпородне, також не завадить дізнатися, чим його годували господарі. Різка зміна корму може спричинити шлунково-кишкові розлади у кошеняті*);

➤ мисочки для їжі та води;

➤ переноска для транспортування тварини (*бажаної мати для відвідування ветеринара*);

➤ щітки, гребені, котячі шампуни (*залежно від породи та рекомендації попередніх господарів чи заводчика*);

➤ іграшки для кошенят.

Якщо ви підібрали кошеня на вулиці, купили на ринку чи забрали за оголошеннем, перш ніж нести його додому, зайдіть на прийом до ветеринара. Навіть якщо котик має здоровий вигляд, його треба професійно оглянути, зробити аналізи на повільно протікаючі інфекційні хвороби, призначити графік щеплень. Також ветеринар може проконсультувати вас, як правильно чистити вушка.

Буде добре, якщо кошеня у дім ви привезете тоді, коли у вас буде вільний час або заплануйте появу кошенят на вихідні. Завчасно виділіть місця, де котик їстіме, де знаходитьться туалет та стовпчик для гостріння кітів.

У перші дні після переїзду намагайтесь приділяти кошеняті як можна більше уваги.

Тепер з'ясуємо, чому інколи кошеня плаче і що йому треба.

Тож усі клопоти позаду і кошеня нарешті у своєму новому домі. Буде краще, якщо ви обмежите територію перебування котика однією кімнатою, хоча б на кілька днів. Це необхідно з двох причин. По-перше, малюк може за блукати і не знайде свій туалет. Друга причина полягає у тому, що переїзд до нових господарів для кошенят величезний стрес. Йому сумно, страшно, самотньо, перші кілька днів та ночей він може плакати, шукати та кликати маму і братів-сестричок. Це нормально. Тому постараїтесь приділяти кошеняті як можна більше уваги у перші найважчі дні.

Більшість кошенят адаптується досить швидко. Поступово відкриваєте йому доступ до інших приміщень, але попередньо переконайтесь, що котик зрозумів, де знаходитьться його туалет, та користується ним. В жодному разі не допускайте ситуації, коли кошеня закриті в одному приміщенні, а лоток знаходиться в іншому. Така сама умова повинна виконуватись і стосовно стовпчика для гостріння кітів. Стовпчик повинен знаходитись на одному, і тому ж місці, бути стійким та подобатись кошеняті. Їжа та чиста вода повинні бути легкодоступні для кошенят.

Здорове кошеня прагне все обнюхати та дослідити. У вашому домі на маленького беззахисного і цікавого котика чатує багато небезпек.

Одна з найбільших небезпек для кішок і кошенят особливо — вікна, відчинені для вертикального провітрювання.

Що є небезпечним для кошенят у домі:

➤ нитки, шпильки, гудзики, голки та інші дрібні предмети, які кошеня може проковтнути,

➤ засоби побутової хімії (*миочі, чистячі та інші засоби, особливо ті, які містять хлор*),

➤ кімнатні рослини тварина може пожувати та отруїтися,

➤ побутові відходи зі сміттєвого відра, кістки риби, птиці, целофан,

➤ кухня загалом (*маля може обплектись, перекинуті на себе щось, пролити на себе окріп*),

➤ проводка та кабелі (*кошеня може пожувати їх та отримати удар струмом*),

➤ пральна машина (*може обрати барабан спальним місцем*),

➤ відкриті вікна та балкони (*обладнайте їх міцною сіткою, а коли взимку виходите на балкон, перевіряйте, чи не закрили ви там кішку, бо тварина може замерзнуть*),

➤ протяги (*коти легко підхоплюють застуду*),

➤ їжа з вашого столу, яка категорично не підходить котам, а тим більше — кошенятам (*копченості, гриби, пряна та гостра їжа*). Тут спрацьовує принцип, що зло для дітей, то зло й для котів.

➤ міжкімнатні двері, коли входите до кімнати чи виходите, відчиняйте та зачиняйте двері повільно.

Поява у дому кошенят насамперед, як не дивно, дисциплінє господарів. З часом ви помітите, що ваше життя стало більш організованим. Поява кошенят вносить у життя родини багато нових правил та обмежень, проте позитивні емоції від спілкування з тваринкою їх компенсують. Будьте послідовні та терплячі, коти не собаки, вони не люблять віддано та сліпо, іхню любов та повагу треба заслужити, але вони того варте.

Для вашого вихованця ви можете придбати спеціальні будиночки. З появою в квартирі будиночка для кішки ваші ноchi будуть спокійніше. Кішка не відразу може почати жити в будиночку, так як сімейство котячих дуже консервативно, їм потрібен час, щоб звикнути.

Розмір. Будинок для улюбленця повинен бути підібраний за розміром, якщо він буде занадто великий або малий, вихованець може відмовитися проводити час в ньому.

Запах. Новий будинок не повинен пахнути клеєм або дешевим матеріалом, з якого він виготовлений. Нюх у тварин гостріший, ніж у людини. Якщо будинок буде різко пахнути, ваш вихованець відмовиться в ньому жити.

Оббивка будиночка. Придивіться до вихованця, на якому матеріалі він частіше лежить вдома, може це махровий ваш халат або сорочка. Найбільш поширеним матеріалом є плюш, він м'який і не електризується. Якщо у вашого вихованця є яксья улюбленна підстилка, то її можна покласти до нього в будиночок, так він швидше звикне до нього.

Місце, де буде стояти будиночок. Це повинно бути тихе і затишне місце, не на проході. Кішки дуже люблять перебувати поруч з батареєю, тому будиночок можна встановити близько опалювального приладу, не варто ставити його дуже близько, від перегріву тварина почне линяти.

Стійкість. Житло вихованця потрібно ретельно закріпити. Кішки бояться конструкцій, які хитаються. Злякавшись раз, більше ваш пухнастий друг туди не зайде.

Особливі умови. Самці-коти — захисники і повинні стежити за обстановкою навколо, іхній будинок повинен бути з декількох ярусів. Самки більше воліють піклуватися про потомство, тому воліють закриті затишні будинки.

Функціональність. Котики не тільки люблять комфорт, але і виявляють величезний інтерес до різних конструкцій. Можна додати яруси або прикріпити якусь іграшку, з якою ваш вихованець буде із задоволенням грati.

Хваліть свого вихованця, коли він проводить час в будиночку, давайте ласощі, гладьте його. Кішки люблять ласку, і вони дуже розумні, ласка і любов дуже важливі для них. Таке ставлення до тварини швидше допоможе їй адаптуватися до нового дому.

Для домашніх котів прийом їжі залежить від кількох факторів. Коти полюбляють їсти в спокійному місці. Лише високоякісний корм, спеціально виготовлений для котів з урахуванням їхнього віку, породи, способу життя або чутливості травної системи, містить усі необхідні живі речовини, які допомагають тваринам залишатися здоровими.

Розглянемо, чим же можна годувати кішок.

Годувати кошеня слід приблизно 5 разів на день невеликими порціями, поступово (*до року*) перевести на дворазове годування. Якщо ви даете сухий корм, наспіте в миску денну норму, кішка сама вибере собі зручний режим.

Найкращим варіантом харчування є годування кішки натуральними свіжими продуктами. Однак слід пам'ятати, що кішка — хижак, і її система травлення відрізняється від людської. Отож годування «зі столу» неприпустиме! Природна їжа добра лише тоді, коли є грамотно підібраним, збалансованим раціоном.

Годувати можна: пісним м'ясом (*яловичина, курка, індичка — без кісток*), субпродуктами (*яловичі або пташині шлунок, серце, нирки*). М'ясо можна давати сире або ошпарене окропом. Курячу або яловичу печінку — не частіше 1 раз на тиждень (*кращеварені*). Риба — тільки морська,варена, не частіше 1 разу на тиждень. Кисломолочні продукти — всі (*сметану з жирністю 10%*), сир (*блій*); яйце (*не частіше 1–2 рази на тиждень*) — тільки жовток; молоко — знежирене. Каши — молочні (*кошенятам*), рисова і гречана, зварені на воді або бульйоні. Давати каши краще з м'ясом, в кашу можна додавати овочі — варені (*крім картоплі і бобових*), та олію. Можна давати хліб, житній, особливо з висівками.

Годувати не можна: сіль, спеції, кості, свинина, жирна баранина, цукор, солодощі, картоплю, бобові, смажені продукти, продукти з людського столу, риба річкова.

Годувати кішок можна професійними кормами. Слід запам'ятати ще одне правило: не можна різко міняти один вид корму на інший. Не рекомендують годувати кішку одночасно кормами і натуральною їжею.

Стежте за тим, щоб у тварини був постійний доступ до свіжої води!

Ще одне важливe питання. Котячий туалет.

Найчастіше конфлікти з котом або кішкою виникають у «туалетному питанні». Кішки дуже охайні і вимагають цього ж і від своїх господарів. Зазвичай кошенята вже вміють ходити в певне місце, вони вчаться цього від матері, і новим господарям треба лише показати, де туалет. Якщо ж кошеня «промахнулось», ні в якому разі не треба хапати його за «шкірку», тицяти носом в калюжу чи купку і з грізними криками нести в туалет: кошеня нічого не зрозуміє і може пов'язати свій страх не з калюжею на підлозі, а саме з туалетом. Намочіть папірчик в калюжі, покладіть її в котячий туалет і віднесіть (*спокійно, без криків та зlosti*) туди кошеня — воно само про все згадається!

A.M. Коломієць

АПСАЙКЛІНГ — ЩО ЦЕ?

ПРЯТЬ ІДЕЙ ДЛЯ СПІЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ І БАТЬКІВ

Розповідаючи дітям про екологію та методи збереження природи, ми приділяємо багато уваги відходам. Пояснююмо, як і для чого потрібно їх сортувати, як смітти менше. Та може виникнути питання: що робити з непотребом, який уже є?

Проект «Дружня школа» розповідає про апсайлінг — що це таке і чому це не тільки корисно, але цікаво і весело.

ЩО ТАКЕ АПСАЙКЛІНГ

Апсайлінг — це не просто переробка старих речей, а виготовлення із них нових. Він передбачає повторне використання вживаних речей. Це потрібно, щоб зменшити виробництво і його вплив на зміни клімату, а також кількість відходів і ресурсів, які йдуть на їхню переробку.

ЧОМУ ЦЕ КЛАСНО?

Апсайлінг дає можливість по-новому подивитись на непотріб і мотлох, який точно є в більшості домувок. Цей процес не тільки дає причину влаштувати глобальні прибирання, а й придумати і створити щось нове та гарне з речей, яким місце на сміттєвалищі.

Плюси: чистота і порядок, можливість заощадити сімейний бюджет (*бо ж робити нечо щось, що точно потрібне*) і водночас отримати стильні елементи інтер'єру, побуту, гардеробу. Зрештою, просто цікаво провести разом час.

ЩО МОЖНА ЗРОБИТИ РАЗОМ З ДІТЬМИ?

Обкладинки для зошитів, книг, блокнотів. Відберіть старі речі, пошиї з цупкої тканини (*наприклад, поношені джинси*). Прикладіть блокнот у розгорнутому вигляді обкладинкою до поверхні речі. Відмалюйте шматочком мила контури і додайте по 5 сантиметрів по краях, щоб загнути і підшити тканину. Заберіть блокнот, виріжте вашу викрійку, прошийте краї зверху і знизу, щоб можна було одягати на блокнот. Із обрізків можна сплести закладку і зробити петельку для ручки.

КАРАНТИН І ТУРБОТОВІРУС

(Закінчення. Початок на стор. 2)

3. Не можете мити руки — є антисептик. Якщо доступу до води з милом немає, користуйтеся спиртовмісним антисептиком для рук. Розчин повинен містити 60–80% спирту або 2% хлоргексидину. Покрийте антисептиком усю поверхню шкіри рук та обробляйте її щонайменше 30 секунд. За першої ж нагоди помийте руки милом і водою.

4. Не лапайте своє обличчя. Тримайте брудні руки подалі від очей, носа чи рота. Наприклад, у кишеньх. Чи взагалі влаштуйте собі челендж на те, як довго ви зможете не торкатися свого обличчя. Знаємо, це важко.

5. Не лапайте руки інших людей. Замініть рукостискання на підморгування, доторк ліктами або навіть ногами. Ви можете вигадати й інші, креативніші методи, але серйозно: пандемія — не найкращий час, аби здороватися за руки. Тут є і подвійний профіт: вам нарешті не доведеться з головою пірнати в усі ці гендерні дебрі та думати, кому прийнято тиснути руку, а кому ні.

6. Дезінфікуйте все. Обробляйте не лише себе, а й поверхні, яких часто торкається. Екран телефона протирайте тканиною з мікрофібри, змоченою теплою водою з милом або спиртовмісним дезінфектором. Не діставайте смартфони у громадському транспорті та не чіпайте їх, коли єсте.

7. Уникайте натовпів. Під час пандемії краще обйтися без тісного контакту з людьми. Якщо цього вже ніяк не уникнути, тримайтесь на відстані щонайменше 2 метрів.

8. Підтримуйте інформаційну гігієну. Споживайте достовірну та актуальну інформацію з офіційних джерел: офіційна сторінка/сайт/фейсбук Всесвітньої організації охорони здоров'я, Центру громадського здоров'я, Міністерства охорони здоров'я. Також МОЗ та Facebook запускають сервіс миттєвого інформування про коронавірус в Україні. Українці отримуватимуть від Facebook сповіщення з актуальною та достовірною інформацією від МОЗ про ситуацію навколо поширення коронавіруса в країні. Не ігноруйте її.

ЯК УКРАЇНЦІ РОБЛЯТЬ ДОБРО ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Бажання бути разом у складні часи нікуди не йде навіть з карантином. Воно виливається в чудові акти доброти та взаємодопомоги на відстані — справжній віrus турботи. Ба більше, сам факт карантину спрацьовує як обмеження, що тільки примножує людську креативність.

Ми зібрали безліч хороших справ, які всі ми можемо робити, щоб разом пережити епідемію та лишитись людьми. Нехай вони надихають вас на допомогу іншим і турботу про себе.

ДОПОМАГАЙТЕ ТИМ, ХТО НЕ МОЖЕ ВЙТИ З ДОМУ АБО ЗНАХОДИТЬСЯ В ЗОНІ РИЗИКУ

Під час карантину бабусі та дідусі, які знаходяться у зоні ризику через коронавірус, люди з інвалідністю, а також хворі не мають навіть можливості сходити до аптеки або продуктового магазину. Ви можете допомогти їм у часи, коли без підтримки дуже складно. Наприклад, розмістіть у під'їзді оголошення зі своїми контактними даними про те, що ви готові сходити до магазину, пошти чи аптеки замість них — аби всі були здоровими та сіти.

Так у фб-групі «Подоляночка» з'явилася інформація про доставку «Добросусідська». Крім того, ви можете навчити їх магії онлайну — розповісти, як оплачувати комунальні послуги з дому або замовляти доставку продуктів.

ПОДЗВОНІТЬ СТАРШИМ РОДИЧАМ І ПОСПІЛКУЙТЕСЯ З НИМИ

Подзвонити своїм родичам і поцікавитися їхніми справами — ніколи не буде зайвим, а тим більше, коли вони знаходяться у зоні ризику під час карантину. Поспілкуйтесь в першу чергу зі своїми батьками, бабусями, дідусями, тітками та дядьками. Впевнітесь, що вони читають або дивляться тільки перевірені джерела інформації та дотримуються правил поведінки.

Можете навіть створити собі чек-лист:

- Дома сидять? Є.
- Руки 30 секунд миють? Є.
- Приміщення провітрюють? Є.
- Приймають якість підозрілі ліки? Є. Чекайте, що? Треба це виправити.

ПОВІСТЬТЕ В БУДИНКУ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ПІД ЧАС КОРОНАВІРУСУ

Здається, що всі й так вже в курсі, що робити, як довго мити та куди бігти. Але тільки «здається», насправді ж дезінформація поширюється зі скаженою швидкістю. Навіть один маленький плакатик у вашому під'їзді може подолати недостовірні дані в головах його мешканців.

ВІЗЬМІТЬ БЕЗПРИТУЛЬНОГО КОТА АБО СОБАКУ НА ПЕРЕТРИМКУ

Карантин має і свої плюси, адже у вас нарешті з'явився час на допомогу притулкам для тварин та можливість завести домашнього улюбленця, хоч і тимчасово. Поки ви весь час сидите вдома, візьміть на перетримку якогось пухнастика, оточіть його любов'ю та турботою, а також перевірте, наскільки ви готові до такої відповідальності.

Такі послуги надає, наприклад, проект «Кото-Ярмарок», який зараз перейшов у онлайн-режим. Вони прямо до ваших дверей доставлять котика, який зовсім скоро буде сидіти у вас на колінцях та відвідувати від віддаленої роботи.

ПОСТЬТЕ НЕ ТІЛЬКИ ПОГАНІ, А Й ХОРОШІ НОВИНИ

Важливо залишати здоровий глузд і не панікувати при кожній новині про новий випадок захворювання на коронавірус. Світ, на щастя, не спіткав апокаліпсис, а хороше ніколи не закінчується там, де починається погане. Тож пропонуємо поширювати та пропагувати новини, що надихають на позитивний настрій, критичне мислення та, звісно, добре справи.

ДІЛІТЬСЯ СВОЇМИ ЗНАННЯМИ

Ви, напевне, вже чули, що деякі креативні школи, бізнес та освітні проекти роблять свої до того платні курси безкоштовними на час карантину. Ви можете зробити те саме на особистісному рівні, якщо володієте якимись особливими знаннями, навичками, порадами тощо. Зніміть відеоблог, напишіть крутій пост, проведіть онлайн-лекцію, створіть презентацію — розкажіть своїм підписникам те, що допоможе їм відвідатися та отримати корисний профіт.

Юлія Бевзенко, наприклад, безкоштовно розповідає у прямому ефірі про Київ дітям. Баварська опера надає безкоштовний доступ до своїх спектаклів. Видавництво «Наш формат» відкрило доступ до 10 електронних книжок.

Музиканти в усьому світі дають безкоштовні онлайн-концерти у своїх соцмережах — тут і Сергій Бабкін, і Coldplay, і Джон Ледженд. Також заплановані читання Сергія Жадана, Ірени Карпи, Любка Дереша та концерт-трансляція Джамали (24 березня о 19.00 в Instagram).

ПІДТРИМАЙТЕ ФЛЕШМОБ #ЯЗАЛИШАЮСЬДОМА

Параడоксально, але під час карантину одна з найважливіших та найбільш дієвих добріх справ, які ви можете зробити для інших — це залишитися вдома. Не даючи вірусу поширюватися швидко, ви рятуете не лише себе, а тих, хто може постраждати від нього набагато більше.

Тетяна КАПУСТИНСЬКА, Марія ФРОНОЩУК, Юрій МАРЧЕНКО, Оленка ТИЩУК

СТВОРЕННЯ ГЕРБАРІЮ

Гербарій — це колекція сухих плоских зразків рослин. Гербарії дають можливість вивчати рослини, зберігати рідкісні екземпляри. Ні малюнок, ні фотографії не можуть дати кращого уявлення про рослину, ніж сама добре засушена рослина.

Отож розпочнемо.

Етапи виготовлення гербарію:

1. Збір рослин.
2. Сушка екземплярів.
3. Класифікація, оформлення рослин у колекцію.

Як правильно збирати рослини:

1. Рослини для гербарію збирають в суху погоду, тому що після дощу або роси рослини погано сохнуть і можуть почорніти.
2. Коли неможливо зібрати рослини на природі, можна використовувати

готові букети квітів. Дуже просто засушити троянду, лілію, гербери, хризантему, орхідею, декоративну зелень і отримати дуже хороший результат.

3. Не беріть пошкоджених комахами або сонцем рослин.

4. Бажано збирати рослини цілими: корінь, стебло, листок, квіти або бутон.

5. Якщо ви збираєте гілочки, не ламайте їх, а зрізайте під гострим кутом ножем.

6. Візьміть по декілька екземплярів одної рослини, щоб вибрати ліпші засушені екземпляри.

7. Фотографуйте рослини перед збором.

Як сушити рослини для гербарію.

Сушіння рослин можна робити двома способами: природним і за допомогою праски.

Природне сушіння довше, але ліпше, так як рослина виходить більш якісно.

А також можна простим способом отримати прекрасний результат. Візьміть 2 листки паперу або газети, між ними покладіть рослини, перед тим акуратно розпряве рослини. Покладіть під товсту книгу або під інший прес. Періодично міняйте папір, так він буде поглинати вологу рослини. Приблизно через тиждень екземпляр для гербарію буде готовий.

При сушінні праскою покладіть рослини на серветку, закрийте зверху папером і акуратно негорячою праскою декілька разів відпрацуйте його допоки не висохне.

Як оформити колекцію:

1. Підготувати таблиці з назвами рослин, датою і місцем збору, фотографією до збору.

2. Виберіть із готових сухих рослин ліпші.

3. Акуратно розмістіть екземпляри на папері для гербарію.

4. Прикріпіть рослину по центрі клеєм або нитками.

5. Підпишіть рослину, але якщо нема фотографій — намалюйте по пам'яті, як вона виглядала, і прикріпіть поряд із засушеним екземпляром.

К.В. Яблонська

ГОРЛИЦЯ ЗВИЧАЙНА – ПТАХ 2020 РОКУ В УКРАЇНІ

Серед птахів символом цього року в Україні обрано горлицю звичайну (*Streptopelia turtur*). Колись цей птах був поширений скрізь по Україні, окрім Карпатських гір. Останнім часом його ареал почав стрімко скорочуватись. В ряді сусідніх країн звичайну горлицю вносять до місцевих червоних списків.

Вид – Горлиця звичайна (*Streptopelia turtur*)
Рід – Горлиця (*Streptopelia*)
Родина – Голубові (*Columbidae*)
Ряд – Голубоподібні (*Columbiformes*)

СЕРЕДОВИЩЕ ІСНУВАННЯ

Ареал горлиці звичайної простягається в Європі на північ до 58–60°, Західний Сибір на північ до 58° півн. широти. На схід поширене до Сходу Казахстану та Західної Індії, крім того, в Північній Африці і Західній Азії. Селиться цей птах, на відміну від багатьох голубиних родичів, в лісах, частіше недалеко від узлісся, в парках, у високих чагарниках, полезахисних смугах, садках, іноді на окремих деревах або групах дерев, або навіть в прибережних очеретах біля водойм. Зимують горлиці звичайні в Африці південніше Сахари і в незначній кількості в Південному Ірані та Белуджистані. На території України горлиця звичайна поширене скрізь, крім високогірних районів Карпат. Селиться цей птах в лісах, частіше недалеко від узлісся, в парках, у високих чагарниках, полезахисних смугах, садках, іноді на окремих деревах або групах дерев, або навіть в прибережних очеретах біля водойм.

ОПИС

Довжина тіла – 26–28 см
Розмах крил – 47–53 см
Вага – 70–200 г

Дорослий птах. Верх голови і шия зверху голубувато-сіри. По боках ший є по ділянці, вкриті двоколірними перами з голубувато-блімі кінчиками. Спина бура, поперек і надхвістя сірі, місцями буруваті. Плечові і верхні покривні пера крила чорні з широкими вохристо-рудими облямівками, зовнішній ряд покривних пер сірого кольору. Горло білувате, шия знизу, воло і груди винно-рожеві. Черево і нижні покривні пера хвоста білі, боки тіла сірі. Махові й середня пара стернових пер темно-бурі, решта рульових пер чорна з широкими білими вершинами. Дзьоб чорний, при основі червоний, ноги червоні.

Молодий птах. Голова, шия, спина, поперек і надхвістя бурі. Плечові й верхні покривні пера крила також бурі, але з вохристо-рудими облямівками; на волі і грудях пера блідо-бурі з вузькими вохристими облямівками; решта нижньої сторони тіла біла. Махові пера зrudими облямівками на кінцях; стернові такі, як у дорослих птахів.

Молодий птах

СПОСІБ ЖИТТЯ

Горлиці прилітають до нас пізно. На півдні України вони з'являються в середині або в кінці квітня, іноді в травні. Під час весняного перельоту горлиці тримаються поодинці і парами, рідше – невеликими зграйками. Горлиці живляться насінням диких і культурних рослин, нерідко насінням дерев, наприклад сосни. Їх вола іноді бувають переповнені насінням молоча, яким вони живляться на луках. Із тваринної їжі горлиці полюбляють наземних молюсків, звідка – комах. Після закінчення гніздового періоду і до відльоту горлиці тримаються на полях, в долинах річок та в інших відкритих місцях виводками або поодинці, рідко збираються у невеликі зграйки. Таких великих зграй, як голуби, горлиці ніколи не утворюють. Відліт починається в кінці серпня і за кінчується на півночі в кінці вересня, а на півдні

в жовтні. Оскільки горлиці не утворюють великих зграй, то відліт проходить малопомітно. Линяють горлиці під час зимівлі.

РОЗМОЖЕННЯ

Зразу після прильоту самці горлиць починають воркувати. Воркують вони найінтенсивніше вранці, після сходу сонця, в розпал шлюбного періоду – протягом цілого дня. Весняне збудження проявляється у самців горлиць ще в своєрідних токових польотах, коли вони, повільно змахуючи крилами, дугою піднімаються в повітря і кілька разів голосно лопотять крилом об крило. Після утворення пар горлиці починають будувати гнізда в розгалуженні гілок на деревах або високих кущах, зазвичай не нижче 2 м над землею. Будова гнізда, як і у пропутня, примітивна. Це невелика купка тоненьких гілок, складена досить незграбно, майже без лотка і без гніздової вистилки. Вона настільки тонка, що іноді кладка яєць просвічує знизу. Зазвичай кладка з двох яєць буває в гніздах горлиць не раніше травня. Насиджування обидва птахи. Вони сідають на гніздо, імовірніше, вже після відкладання першого яйця. Насиджування триває 13–14 днів. Вигодовують пташенят самець і самка спочатку виділенням із вола, потім різним насінням. Пташенята розвиваються швидко і менше ніж через три тижні стають льотними. В кінці червня або на початку липня молоді горлиці залишають гнізда і починають кочувати по полях і луках.

Кладки яєць і пташенята горлиць часто гинуть від різних ворогів і внаслідок несприятливих метеорологічних умов. Нерідко ці птахи залишають гнізда з кладкою яєць і тоді, коли їх під час насиджування потурбує людина. В цих випадках горлиці будуяте нові гнізда і відкладають повторні кладки. Такі кладки зустрічаються в кінці липня і навіть на початку серпня, а молодь вилітає з гнізда тільки на початку вересня.

ОХОРОНА

Чисельність звичайної горлиці на більшій частині європейського ареалу скорочується. Причина – використання гербіцидів у сільському господарстві та активне полювання на зимівлях в Африці. Птах перебуває під захистом конвенції CITES, Бонської конвенції та Директиви ЄС про захист диких птахів.

ГОРЛИЦЯ ЗВИЧАЙНА НА ПОШТОВИХ МАРКАХ КРАЇН ЄВРОПИ

<http://pernatidruzi.org.ua>

Засновники:

Міністерство освіти і науки України, Національний еколого-натуралистичний центр учнівської молоді (НЕНЦ)

Головний редактор: Володимир Вербицький
Редактори: Ольга Ільків, Вікторія Петлицька
Відповідальний секретар: Олександр Кузнєцов
Літературне редактування: Ольга Ільків

Газету можна придбати за адресою:

м. Київ-74, вул. Вишгородська, 19, НЕНЦ

Тираж – 1 500 пр. Ціна договірна

Газета «Юннат» реєстраційне свідоцтво КВ № 22094-11994Р від 16.05.2016

Рукописи не рецензуються й не повертаються.

Деякі матеріали друкуються в порядку обговорення.

Редакція не завжди поділяє точку зору авторів.

Адреса редакції:

04074, м. Київ,
вул. Вишгородська, 19, НЕНЦ
Тел./факс 430-0260
Тел. 430-0064, 430-2222
www.nenc.gov.ua
E-mail: nenc@nenc.gov.ua

Надруковано в ТОВ «НВП «Інтерсервіс»
Підготовлено до друку
16.04.2020